

МИКОЛА КОЛЯДА – ВЕЛИКИЙ І ЩЕДРИЙ ТАЛАНТ

Надія Гошва,

VI курс, музичний факультет.

Науковий керівник – Долчук Р.,

Заслужений працівник

культури України, доцент.

Це був талант яскравий і щедрий. За своє коротке життя композитор написав багато творів у різних жанрах. Твори М.Коляди засвідчують високу ідейну спрямованість і новаторську сміливість самобутнього художника.

Народився 4 квітня 1907 року в Москві, дитинство провів у селі Березівка під Ромнами. Разом товаришами під час громадянської війни брав участь у відновленні господарства, в роботі місцевого клубу.

В Березівці він вперше відкрив для себе красу української природи, глибину народної пісні. Хлопець співав у шкільному хорі, імпровізував на фортепіано. Першим вчителем майбутнього композитора міг бути керівник хору, у якому М.Коляда співав, як зазначалося вище.

Восени 1923 р. приїхав на вступні іспити до Харківського музично-драматичного інституту і був прийнятий у клас професора С.Богатирьова. Музична обдарованість, фантастичні успіхи викликали особливий інтерес до молодого композитора.

Вже перші учнівські роботи М.Коляди виходили за рамки академічних вимог. В них відчувалася самобутність музичної думки, наполегливий творчий пошук, виразно намічалися оригінальні стильові прийоми і художні уподобання початківця. Його мистецькі принципи визначали потяг до української пісенності, до багатой палітри яскравих ладових звучань, до масштабності й оркестральності.

Ранні композиції М.Коляди написані для фортепіано. Цей інструмент найбільше відповідав схильності митця до оркестрового мислення, про що свідчить фактура його творів з широким розміщенням голосів у різних регістрах і виділенням характерних тембрів. Часто в епізодах його творів фактура наближена до фактури композиторів-імпресіоністів. Гра світло тіней, створення просторовості звучання – ці елементи музичного мислення присутні у обробках українських народних пісень, написаних у значно пізніший час.

З фортепіанних п'єс до нас дійшло декілька: фугети та фуґи на українські теми – поетична “Веснянка”, та тричастинна п'єса “Благослови, мати” на тему народної пісні.

Ще одна народна пісня – “Стоїть лобода вище города” – покладена в основу варіацій для фортепіано в чотири руки. Фольклорна мелодія постає у колоритній народній гармонізації з типовими для М.Коляди мінливою ладовістю, багатозвучною поліфонічною фактурою.

Ще за життя композитора був надрукований Прелюд для фортепіано сповнений ладогармонічних барв (у рукописі цей твір має назву “Колискова”).

Серед фортепіанних творів окреме місце посідає Етюд Ре-бемоль мажор. Все у ньому сміливе й нове : незвичний аскетизм фактури, чітка схема паралельного руху двох ліній, незвична жорсткість звучання, зумовлена безперервним політональним рухом. Його сміливо можна назвати попередником Б.Лятошинського, у поглядах, щодо засобів музичної виразності.

З ранніх творів привертає увагу зумовлена безперервним політональним рухом п'єса “Задзвеніли стодоли” для віолончелі та фортепіано. Вона задумана як фантазія на українські народні тем. Зважаючи на зміст використаних пісень, п'єсу можна назвати першим твором на соціальну тематику.

Наприкінці 20-х років продовжує наполегливо працювати в галузі інструментальної музики. Завершує фортепіанний квінтет, що за жанром нагадує яскраву картину з народного побуту. У першому розділі прослідковуються елементи звукообразальності. У квінтеті вперше проявився тонкий, заглиблений ліризм Коляди. В середньому епізоді він використовує власну поетичну тему, пройняту щімким сумом, неначе спогад про світлий образ, що зник назавжди. Етнографічних рис тема не має, а її краса й виразність – у хроматичній пластичності й різноманітних ладових відтінках.

У 1928 році. М.Коляда завершив Сонату для скрипки і фортепіано – дипломну роботу, яка стала першим вагомим підсумком його досягнень за роки навчання і розкрила нові грані музичного мислення композитора. Соната засвідчує професійну зрілість і повну свободу музичного вислову.

Оскільки М.Коляда надавав перевагу інструментальній музиці, камерно-вокальних творів у нього дуже мало, а саме – три романси: “Люблю я дымные фонтаны”, “Парує день” (лірико-епічного лану), та “Весняний день” (імпріоністична замальовка з єдиною тональністю та репризним повтором). Оригінальне трактування сольної партії романсу “Весняний день”, своєрідне поєднання імпрізаційності і архітектонічної логіки, фактурна свобода – все це засвідчує наполегливі пошуки романсової форми.

Після навчання М.Коляда працює у театрі. В цей період пише твори пісні й хори, що відображають героїку громадянської війни.

В останні роки життя композитор здійснив новаторські обробки ряду українських пісень, які самобутньо розвивають лінію варіаційного розвитку, надзвичайно симфонізму, започаткованого Л.Ревуцьким.

Творчість М.Коляди в основі суто народна. Він вивчав народні першоджерела, переосмислював їх. Все це і зумовило те, що М.Коляда відкрив в українській музиці виражальні засоби: барвисті кварто-квінтові співзвуччя, гармонічні комплекси, в яких ніби у спектрі, вимальовуються усі звуки ладу,

канонічні сплетіння, багатоярусні нашарування ліній-пластів – все це переконливо засвідчує гармонічне і поліфонічне мислення композитора.

М.Коляда сприяв формуванню нових традицій, значно розширив рамки традиційного музичного мислення.

ХУДОЖНИК І ПРЕДМЕТНА ТВОРЧІСТЬ

Тетяна Мула,

І курс, художній факультет.

*Науковий керівник – Шумега С.С.,
професор.*

В історії мистецтв і особливо в сучасній художній практиці предметна творчість займає найбільш важливе місце. Все наше предметне оточення, починаючи з утратарних предметів і закінчуючи містом, в цілому, являється основою не тільки матеріальної, а й художньої культури кожної епохи.

У ХХ ст. під впливом науково-технічного прогресу і соціальних змін в суспільстві у предметній творчості посилюється проектний прогностичний початок, передбачення майбутнього в конкретних предметних художніх образах. Виникла нова професія, отримавши назву дизайн.

Історія предметної творчості показує, що в ній значно більший вплив зовнішніх об'єктивних обставин ніж в зображеному мистецтві, де особливість художника завжди проявляється яскравіше і де глядачам важливіше дивитися на світ саме його очима, відчувати його чуття і переживання. Звичайно, і в історії мистецтв можна знайти приклади звертання відомих художників до предметної творчості. Але звичайно це залишалося маловідомим. Так Альбрехт Дюрер, який прославився картинами і гравюрами, Рафаель розробляв орнаменти для шпалер, Мікеланджело займався інженерними проблемами і тільки Леонардо да Вінчі цікавився здатністю створювати щось нове. Художник епохи барокко Агостіно Рамелі випустив у ХІVст. великий альбом "Різноманітні і художні машини" [1, с.27]. Голандський пейзажист ХVІІст. Ян ван дер Гейден спроектував систему вуличного освітлення, стаціонарними світильниками на високих стовпах. Уільям Моріс, англійський поет, художник графік, у лекціях з мистецтва у 1870-х р. твердив, що ручна творчість є головним видом мистецтва. Інколи живописець мав нахил до предметної творчості, наприклад, Поль Гюген у 1892 р. писав Данієлю де Монфреду: "Я мабуть був вроджений займатися прикладним мистецтвом, але так і до нього не дійшов! Робив би я зараз вітражі для церков – там краще проявилися би мої здібності ніж власне в живопису" [1, с.29].